

بررسی میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران

مریم دیبا واجاری*

دکتر سیمین حسینیان**

دکتر یحیی قانلی***

چکیده

در پژوهش حاضر میزان نیاز به راهنمایی شدن دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران در شش زمینه جسمانی، روانی، اجتماعی، شغلی، تحصیلی و مذهبی مورد بررسی قرار گرفته است. فرضیه اصلی پژوهش عبارت بود از این‌که: بین دانش‌آموزان دبیرستانی از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی شدن در شش زمینه جسمانی، روانی، اجتماعی، شغلی، تحصیلی و مذهبی تفاوت وجود دارد. نمونه مورد نظر را ۴۲۲ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس دولتی و غیر انتفاعی شهر تهران بودند. بدین ترتیب که ابتدا مناطق و مدارس با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و بعد از طریق نمونه‌گیری طبقه‌ای، تناسب جنس و نوع مدرسه در آن رعایت شد و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از میان مدارس منتخب تعدادی کلاس برگزیده شد. روش تحقیق زمینه‌یابی و ابزار پژوهش پرسش‌نامه راهنمای نیازهای دانش‌آموزان دبیرستانی است. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر درصد، فراوانی و شاخص آمار استنباطی آزمون مجذور کای، ضریب همبستگی سامرز و ضریب تعیین استفاده گردید. نتایج پژوهش بیانگر این است که میزان نیاز دانش‌آموزان به راهنمایی شدن در زمینه‌های مختلف متفاوت است و نیاز تحصیلی در درجه اول و نیاز شغلی در درجه دوم اهمیت قرار دارد.

کلید واژه: نیاز، نیازسنجی، نیاز به راهنمایی، دانش‌آموزان دبیرستان

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۲/۲۱ تاریخ شروع بررسی: ۸۹/۷/۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۸/۲۸

* دانشجوی دکتری مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی maryam.diba@yahoo.com

** استاد دانشگاه الزهرا

*** استادیار دانشگاه تربیت معلم

مقدمه

تحول جامعه (ایران) از حالت ساده و ابتدایی گذشته، به وضعیتی پیچیده و بغرنج امروز موجب بروز مشکلاتی در زمینه‌های متعدد شده است که فعالیت راهنمایی و مشاوره برای حل آنها ضرورت می‌یابد (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷). راهنمایی یکی از خدمات مهمی است که به‌وسیله مشاوران به دانش‌آموزان ارائه می‌گردد (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۱؛ اکستورم و همکاران^۱، ۲۰۰۴؛ بیکر^۲، ۲۰۰۰؛ گیسون و همکاران^۳، ۱۹۹۳؛ هیچنر و هیچنر^۴، ۱۹۸۷ و استون و برادلی^۵، ۱۹۹۴). داشتن اخلاق حرفه‌ای (حسینیان، ۱۳۸۵) و ویژگی‌های خاص، برای مشاور، ضرورت انجام راهنمایی است. برخی از صاحب‌نظران، راهنمایی را فعالیتی عمومی‌تر در نظر می‌گیرند و معتقد به «تقدم راهنمایی بر مشاوره» هستند (شفیع‌آبادی و ناصری، ۱۳۸۸). به نظر آنان، راهنمایی از خلال یک رابطه مبتنی بر تعامل حسنه بین مراجع و مشاور انجام‌پذیر است و هسته اصلی و عمده این کار بر مشاوره و تبادل نظر مبتنی است و می‌توان گفت که مشاوره قلب برنامه راهنمایی است و از خدمات بسیار اساسی آن است. نوابی‌نژاد (۱۳۸۳) ضمن تایید این موضوع، معتقد است که گاه راهنمایی گروهی می‌تواند به مشاوره گروهی منتهی شود، بدین معنی که ممکن است مراجعی مسائل و موضوعاتی که بار عاطفی دارد در گروه عنوان کند و دیگر اعضای گروه نیز نیاز به چنین بحثی را احساس کنند، بدین ترتیب راهنمایی گروهی به مشاوره گروهی تغییر یابد و بالعکس.

راهنمایی به انواع گوناگون تقسیم می‌شود؛ برای مثال، از نظر نوع موضوع شامل تحصیلی، شغلی، خانوادگی و بهداشتی است که هر کدام از آنها می‌تواند به دو شیوه فردی و گروهی اجرا شود. این تقسیم‌بندی صرفاً یک طبقه‌بندی صوری است که به منظور سهولت در بررسی و تهیه محتوا انجام می‌پذیرد، اما در عمل و بنا به ضرورت از همه انواع راهنمایی توأم می‌توان استفاده کرد (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۱). غرض از راهنمایی، کمک به فرد در تصمیم‌گیری آگاهانه، عاقلانه و انتخاب مناسب است. منظور از کمک، ایجاد شرایط و زمینه‌ها و فرصت‌های مناسب از طریق ارائه خدمات مختلف است، تا این فرصت‌ها و خدمات، فرد را در انتخاب درست یاری دهد (صافی، ۱۳۷۹). تیدمن و فیدلر راهنمایی را کاربرد تخصصی دانش عمل هدف‌دار در درون ساختار ویژه آموزش و پرورش تعریف می‌کنند، به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند اهداف خود را با حداقل مداخله دیگران برگزینند (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷).

امروزه راهنمایی یکی از فعالیت‌های اساسی مشاوران در دنیا است. به عقیده استرانگ (۲۰۰۷)، مشاوران اثر بخش، به‌ویژه در شناخت و تفسیر ساختارمند، جهت بررسی نیازهای دانش‌آموزان مهارت دارند، به‌نحوی که این موضوع را در ارزشیابی از تمام فعالیت‌های خود مورد

توجه قرار می‌دهند. به عقیده شفیع‌آبادی (۱۳۸۸) راهنمایی باید در کنار آموزش و پرورش - نه در ضمن آن - انجام پذیرد. راهنمایی به‌عنوان علم جنبش انتخاب حرفه‌ای در اوایل قرن بیستم آغاز شد. در طی این مدت رویکردهای مختلفی در مشاوره مدرسه مورد حمایت قرار گرفت که هر کدام مهارت‌های خاص مشاوران را در ارزشیابی توصیف می‌کند (اکستورم و همکاران ۲۰۰۴). امروزه حتی راهنمایی کلاس درس به‌طور وسیعی به‌عنوان عامل اثربخش، کارا و عملی جهت استفاده مشاوران مدرسه مورد توجه قرار گرفته است (کلادینگ^۶، ۲۰۰۴؛ مریک^۷، ۱۹۹۷؛ کاتمن، آشی و دگراف^۸، ۲۰۰۴ و یانگ و همکاران^۹، ۲۰۰۶).

فرایند تصمیم‌گیری مستلزم دروس راهنمایی کلاس درس است، گر چه این کار می‌تواند برای هر مشاوره مشکل باشد. اکثر مربیان فقط توجه دانش‌آموزان در یک روز مدرسه را چالش جدی می‌دانند ولی مشاوران می‌دانند که این جزء حرفه آنهاست و دروس راهنمایی فردی جهت علاقه دانش‌آموزان، بهبودبخش این امر خواهد بود (کلادینگ، ۲۰۰۶). به نظر پترسون (۲۰۰۹) در بررسی نیازهای دانش‌آموزان و پاسخ‌دهی به آنها، وقتی موفقیت بیشتری حاصل می‌شود، که در درجه اول از ریشه و خاستگاه مشکلات دانش‌آموزان آگاه باشیم. دکتر سینک^{۱۰} (۲۰۱۰) در روزنامه تایمز هند عنوان می‌کند: جامعه نیز در اثنای این‌که انسان‌ها درگیر علایق‌شان هستند در حال تغییر است. بنابر این مراکز جهت حمایت روان‌شناختی باید تدارک شود تا دانش‌آموزان بتوانند با مسایل روزمره‌شان دست و پنجه نرم کنند. دانش‌آموزان با ادراک میزان نیازشان به راهنمایی، در زمینه‌های مختلف، دانش لازم را در جهت ارتقاء و پیشرفت و تکمیل شخصیت خود در زمینه‌های اجتماعی و فردی به کار می‌گیرند.

گر چه صاحب‌نظران و نظریه‌پردازان مشاوره و راهنمایی در آثار خود، اعم از تألیف، ترجمه و تحقیق، به‌طور مجزا به جوانب مختلف راهنمایی اشاره نموده‌اند، اما در عمل، به راهنمایی تحصیلی و شغلی بیشتر توجه شده و از سایر زمینه‌ها تا حدی غفلت شده است. برای مثال شفیع‌آبادی (۱۳۸۱) به ابعاد گوناگون راهنمایی نظیر تحصیلی و شغلی، خانوادگی و بهداشتی توجه نموده است؛ حسینی (۱۳۸۱) به راهنمایی تحصیلی و شغلی؛ نوابی‌نژاد (۱۳۸۳) به جنبه خانوادگی و اجتماعی و فرهنگی؛ حسینی و شریفی (۱۳۷۳) به مشاوره تحصیلی؛ گیبسون و میشل (۱۹۹۴، ترجمه ثنایی، ۱۳۷۶) راهنمایی و مشاوره شغلی؛ هالند (۱۹۷۳)، حسینیان و یزدی، (۱۳۷۶)، به راهنمایی و مشاوره حرفه‌ای؛ وکیلان (۱۳۷۶) به راهنمایی شغلی و زندگی‌پور (۱۳۷۴) به برنامه‌ریزی شغلی اشاره داشته‌اند. بدین ترتیب به نظر می‌رسد حتی به‌طور نظری زمینه‌های جسمانی، مذهبی و روانی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. حتی، گر چه در زمینه‌های روانی

فعالیت‌های مشاوره‌ای زیادی صورت می‌گیرد (احمدی، ۱۳۷۸؛ دشت بزرگی، ۱۳۷۳؛ بای، ۱۳۷۵؛ ریماز، ۱۳۶۸ و افشاری، ۱۳۸۰) اما در حوزه راهنمایی اقدامات جدی صورت نگرفته است. در حوزه جسمانی نیز گرچه فعالیت‌های کمی در مدارس، آن هم در قسمت رعایت بهداشت جسمانی صورت می‌گیرد اما به‌طور دقیق مشخص نیست که دانش‌آموزان در زمینه‌های جسمانی به چه راهنمایی‌هایی نیاز دارند. حوزه مذهبی نیز یکی از حوزه‌هایی است که به نظر می‌رسد باید وارد زمینه دانش مشاوره و راهنمایی گردد، تحقیقات زیادی در این زمینه صورت گرفته است که در مجموع نشان می‌دهد مشکلات عدیده‌ای در مدارس در این زمینه وجود دارد (طالبان، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ و توکلی، ۱۳۷۸).

دسترسی به برنامه‌های خدمات راهنمایی برای دانش‌آموزان مدارس تنها جهت موقعیت‌های بحرانی نیست (پریشه، ۲۰۰۹)، بلکه نظر به گستردگی و پیچیدگی روز افزون زمینه‌های مختلف زندگی، خدمات راهنمایی نیز باید خود را متناسب با این پیچیدگی و گستردگی رشد دهد. شناخت دقیق زمینه‌هایی که دانش‌آموزان باید در آن راهنمایی شوند یکی از مسائل اصلی دست اندرکاران مشاوره و راهنمایی است. چنان‌که اشاره شد در کشور ما خدمات راهنمایی در مدارس، بیشتر بر دو زمینه تحصیلی و شغلی تاکید دارند. در حالی که در کشورهای توسعه یافته خدمات راهنمایی به حوزه‌های مختلف شخصی، روانی، اجتماعی، جسمانی، تحصیلی و ... گسترش یافته است، چرا که هدف‌های آموزش و پرورش زمانی عملی خواهد شد که دانش‌آموزان از نظر جسمی، ذهنی، روانی، اجتماعی و اخلاقی برای انجام دادن فعالیت‌های مربوط آمادگی داشته باشند. اگر دانش‌آموزان دچار مشکلاتی شوند، رشد و یادگیری آنان مختل می‌گردد و معلم به تنهایی نه می‌تواند و نه فرصت دارد که به مشکلات آنان رسیدگی کند، لذا از طریق خدمات راهنمایی است که می‌توان مشکلات آنان و خانواده‌شان را برطرف کرد و در نهایت بر یادگیری آنان و کار آمدی آموزش و پرورش افزود (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷). محدود بودن خدمات راهنمایی یکی از مسائل و مشکلات اصلی این حوزه از دانش بشری در ایران است. برنامه راهنمایی مدارس، چارچوبی نظری برای آگاهی بیشتر دانش‌آموزان تدارک می‌بیند. برنامه‌ریزی موفق و پاسخگویی ساختارمند جهت تضمین بررسی نیازهای اجتماعی، شخصی، شغلی و تحصیلی دانش‌آموزان است (جونز^{۱۱}، ۲۰۰۴).

در تحقیقات متعددی، به‌ویژه در روان‌شناسی و سپس در مدیریت و آموزش، پژوهشگران حوزه نیازها را گسترش داده‌اند. در این زمینه می‌توان به مزلو (۱۹۵۴)، ترجمه حسین‌پور، (۱۳۵۹) اشاره کرد. گرچه سنجش نیازهای دانش‌آموزان امروزه یکی از فعالیت‌های مشاوران است (بیکر،

۲۰۰۰ و گیسون، مشیل و باسیلی ۱۲ (۱۹۹۳)، در ایران هیچ کدام از این مقوله‌ها در ارتباط با نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان مدارس مورد بررسی قرار نگرفته است و حتی تا قبل از سال ۱۳۷۸ هیچ ابزاری برای سنجش میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان ساخته نشده بود. برای اولین بار، در سال ۱۳۷۸، پرسش‌نامه راهنمایی نیازهای گروال (۱۹۹۷) توسط کرمی در مدارس متوسط شهر تهران هنجاریابی شده است. البته در دنیا نیز تا قبل از سال ۱۹۹۷ هیچ ابزاری برای سنجش میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان ساخته نشده بود. با توجه به گسترش زمینه‌های خدمات راهنمایی این سوال مطرح است که دانش‌آموزان مدارس متوسطه در زمینه‌های مختلف به چه میزانی نیاز به راهنمایی دارند؟

پیشینه تحقیق

به منظور بررسی پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با متغیرهای اساسی تحقیق، جست‌وجو در دو محور پژوهش‌های داخلی و خارجی صورت گرفت. بررسی‌های انجام شده نشان داد که در داخل کشور پژوهش ویژه‌ای در خصوص بررسی نیاز به راهنمایی صورت نگرفته است. حتی کاربرد اصطلاح «نیازسنجی» در کشور ما، تا سال ۷۹، قدمتی فراتر از ۲۰ سال نداشته است. (فانیدی، ۱۳۷۹). اما پس از مطرح شدن این اصطلاح و آشنایی نسبی برخی از کارشناسان برنامه‌ریزی آموزشی و درسی با آن، نیازسنجی‌هایی در این حوزه صورت گرفته است.

عمده تحقیقات انجام شده در ایران، چه به صورت پروژه‌های تحقیقی وزارت خانه‌ها و موسسات وابسته، و چه به صورت رساله‌های دانشجویی، معطوف به سنجش نیازهای آموزشی کارکنان بوده است. از آنجا که سنجش نیازها صرف نظر از مخاطبان آن، از نظر مفهومی می‌تواند چارچوب نظری این تحقیق را تشکیل دهد، به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود: برای نمونه، امجدیان (۱۳۷۸) نیازهای دانش‌آموزان در زمینه اوقات فراغت، سلیمی (۱۳۷۵) تاثیر مشاوره و راهنمایی شغلی گروهی بر رغبت‌های شغلی و کاظمی (۱۳۶۷) گرایش‌های شغلی جوانان دختر و پسر تهران را بررسی کرده‌اند.

پژوهش‌های خارج از کشور نیز (در فواصل سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۱)، از جمله پژوهش انجام شده حول بررسی نیازهای آموزشی، برای کارکنان سازمان‌ها و دانش‌آموزان مدارس و دانشجویان، برای تهیه برنامه‌های آموزشی بوده که باید در این زمینه به الگوی نیازسنجی برای برنامه‌ریزی درسی اسمیت^{۱۳} (۱۹۸۸) اشاره کرد. نیازسنجی مرحله‌ای و همگرا برای برنامه‌های آموزشی دانش‌آموزان معلول پال لوس^{۱۴} (۱۹۸۸) است. در زمینه سنجش نیازهای دانش‌آموزان

برای آموزش در زمینه صنعت و تجارت ویگوتسکی^{۱۵} (۱۹۹۱)؛ نیازسنجی برنامه درسی علوم ریاضی معلمان دوره ابتدایی برنسون و همکاران^{۱۶} (۱۹۹۱)؛ نیازسنجی کیفی برای برنامه‌ریزی درسی حرفه‌ای دوکسی^{۱۷} (۱۹۹۳) و در زمینه نیازسنجی برای طراحی دروس مختلف هین و موسلگ^{۱۸} (۱۹۹۵) کار کرده‌اند. اسکوبار (۱۹۸۹) و کراهن ولو (۱۹۹۱) نیز بر نیازهای شغلی تاکید کرده‌اند (به نقل از فتحي و اجارگاه ۱۳۷۴).

برخی از پژوهش‌ها نیز در فاصله سال‌های (۲۰۰۷ تا ۲۰۰۱) در مورد برخی از ابعاد راهنمایی صورت گرفته است، اما در همین فاصله نیز تحقیقی که همه ابعاد را مورد توجه قرار دهد یافت نشد. بیکر (۲۰۰۰)، فعالیت نیازسنجی دانش‌آموزان را جزء فعالیت‌های مشاوران می‌داند. در تحقیقی تحت عنوان نحوه ایجاد روابط همکاری بین مشاوران مدرسه و موسسات غیر مدرسه‌ای در زمینه بهداشت روانی جهت ارتقاء نیازهای بهداشت روانی دانش‌آموزان (براون و همکاران^{۱۹} ۲۰۰۶)، ۵۳ مشاور مدرسه و مدیر استخدام شده در مدارس راهنمایی و دبیرستان را در یک مطالعه شرکت دادند تا افکارشان را درباره آن دسته از مدارس نواحی که به صورت مشارکتی با موسسات بهداشت روانی بیرون از مدرسه کار می‌کنند، به منظور پاسخ به نیازهای بهداشت روانی دانش‌آموزان، گزارش کنند. نتایج نشان داد که مدارس نیازمند خدمات بی‌شماری هستند تا بتوانند نیازهای عاطفی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان را آشکار سازند و همکاری مشارکتی با آژانس‌های بهداشت روانی خارج از مدرسه گامی است درست که در این جهت باید برداشته شود. اسمیت (۲۰۰۷)، در تحقیقی تحت عنوان «نیاز دانش‌آموزان به راهنمایی مشاوران، با توجه به کسب تجارب واقعی زندگی آنها»، نتیجه گرفت که دانش‌آموزان نیاز به کسب تجارب واقعی زندگی مشاوران دارند، بدون این که علاقه‌ای به نصیحت شدن داشته باشند، اگرچه ممکن است نصیحت برایشان مفید باشد، ولی آنها نیاز به مثال‌هایی ملموس از موقعیت‌های حقیقی دشوار دارند، یا نیاز به مشاورانی دارند تا واقعا آنها را در درک و مواجهه با موقعیت حقیقی کمک کند. فلاهرتی، واکسمن، یوریس و سیگل^{۲۰} (۱۹۹۸) تاکید می‌کنند که حمایت از مدیران و دیگر رهبران کلیدی مدارس، آنان را به همکاری تشویق می‌کند. واتس^{۲۱} (۲۰۰۵ تا ۲۰۰۴) در یک بررسی جامع مجموع مطالعه فوق را درباره خط مشی‌های راهنمایی شغلی در ۷۳ کشور دنیا بررسی کرده و چنین نتیجه‌گیری می‌کند که موسسات راهنمایی شغلی در بیشتر کشورها به وسیله دولت در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی اداره می‌شوند. تعداد کمی از کشورها امکان حرکت به سمت مدل‌های بازار محورتر را که در آن افراد (به‌ویژه بزرگسالان) مد نظر باشند مورد آزمایش قرار

داده‌اند. اگر قرار باشد خدمات راهنمایی شغلی برای همه گسترش یابد، حمایت جدی و فعال سیاست‌گذاران ضروری است و راهنمایان شغلی نیز اگر تمایل دارند این حمایت را به‌دست آورند باید بیاموزند با زبان آنها صحبت کنند و علایق آنها را بازتاب دهند.

به عقیده گیلمن (۲۰۰۹) دانش‌آموزان به راهنمایی، تشویق و تمرین در جمع‌آوری، ذخیره‌سازی و تحلیل نصیحت و مباحثه در مورد آن نیاز دارند، اگر این نیازها به‌طور ساختارمند کشف نگردد رضایت بخشی‌های عقلانی حاصل نمی‌شود. در تحقیقی که به‌وسیله سیمکینز^{۲۲} (۲۰۰۵) بر روی ۲۰۱۴ دانش‌آموز آمریکایی پایه‌های ابتدایی صورت گرفت، نشان داد که شکاف یادگیری بین دروس مختلف وجود دارد که به وسیله فناوری می‌توان این شکاف‌ها را کم کرد و نیز یادگیری را سرعت بخشید؛ از این‌رو لازم است فعالیت‌های راهنمایی در مدارس به سمت آشنا کردن معلمان و دانش‌آموزان با فناوری‌های آموزشی جهت‌گیری کنند. کلا دینک (۲۰۰۴) نیز بر این نکته تاکید دارد و معتقد است که تدارک دروس در زمینه راهنمایی در کلاس درس برای دانش‌آموزان ضروری است.

در تحقیق دیگری که به‌وسیله کول و همکاران^{۲۳} (۲۰۰۶) صورت گرفته، نحوه راهنمایی و آشناسازی مشاوران مدارس با دانش‌آموزان قلدر^{۲۴} مدارس مورد بررسی قرار گرفته است. این مطالعه دو روش شناسایی قلدرها را در یک نمونه ۳۸۶ نفری از دانش‌آموزان مدارس راهنمایی با هم مقایسه می‌کند. روش بررسی داوطلبانه هم سن^{۲۵} تعداد بیشتری از قلدرها را نسبت به روش خود گزارش‌دهی^{۲۶} شناسایی کرده است؛ گرچه هر دو روش، در نوع رفتارهای گزارش شده قلدرها، سطح عمومی خود پنداره، نگرش‌ها به سمت پرخاشگری و قانون شکنی‌های منظم متفاوت هستند. به‌طور کلی این مطالعه تمایل به اتکاء به خود گزارش‌دهی شاگردان را افزون می‌کند و استفاده از روش داوطلب هم سن را به‌عنوان ابزاری برای شناسایی قلدرهای مدرسه حمایت می‌کند. این یافته‌ها، هم پیچیدگی نیازهای روانی شاگردان را نشان می‌دهند و هم اشاراتی را برای مشاوران مدارس دارند تا در کاهش رفتارهای تهدیدآمیز و قلدر مآبانه دانش‌آموزان مدارس تلاش کنند.

برخی از تحقیقات نیز نشان می‌دهد که مداخلات مشاوره و راهنمایی می‌تواند برای کودکان و بزرگ‌ترها به ویژه در حوزه‌های روانی اثر بخش باشد (در و ویستون^{۲۷} ۲۰۰۶). فرا تحلیل نشان می‌دهد که جوانانی که این نوع مداخلات^{۲۸} را دریافت کرده‌اند نمره‌های بالاتری، نسبت به جوانانی که هیچ مداخله‌ای دریافت نکرده بودند، کسب کرده‌اند.

روش پژوهش

جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران هستند که در سال تحصیلی ۸۷۸۶ مشغول به تحصیل بوده‌اند. برخی از ویژگی‌های این جامعه آماری عبارت است از: جنس و نوع مدرسه‌ای که دانش‌آموزانی در آن مشغول به تحصیل بوده‌اند.

آزمودنی‌ها: برای انتخاب نمونه مناسب، مناطق نوزده‌گانه آموزش و پرورش شهر تهران به پنج قطب تقسیم شد (جهت تحت پوشش قرار دادن تمام مناطق). سپس روش نمونه‌گیری در سه سطح تعریف گردید: روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، روش نمونه‌گیری طبقه‌ای و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده. بدین ترتیب، ابتدا از هر قطب یک منطقه به شیوه تصادفی انتخاب شد و سپس از هر منطقه دو مدرسه به تفکیک جنس و نوع مدرسه انتخاب گردید و در پایان از هر مدرسه به روش تصادفی ساده یک کلاس انتخاب گردید. ۵۰۰ پرسش‌نامه توزیع شد که به دلایل مختلف نظیر عدم همکاری برخی دانش‌آموزان، غیبت و موارد دیگر، حدود ۵۰ پرسش‌نامه بازگشت داده نشد. از ۴۵۰ پرسش‌نامه بازگشت داده شده نیز ۲۸ پرسش‌نامه به دلیل نقص کلی از رده خارج گردید و سرانجام ۴۲۲ پرسش‌نامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار پژوهش: ابزار مورد استفاده در این تحقیق عبارت بود از پرسش‌نامه راهنمای نیازهای دانش‌آموزان دبیرستانی. این پرسش‌نامه را در سال ۱۹۸۲ گروال ساخت و در سال ۱۹۹۷ در آن تجدید نظر نموده است. در ایران، در سال ۱۳۷۸ این پرسش‌نامه توسط کرمی به فارسی ترجمه و با ویژگی‌های فرهنگ ایرانی تطبیق داده شد. پرسش‌نامه حاضر که شامل ۹۲ سوال است یک ابزار خودسنجی است که توسط خود دانش‌آموزان برای تعیین نیازهای خیلی ضروری آنان پر می‌شود. روش‌های برآورد روایی و پایایی: پایایی و روایی این پرسش‌نامه توسط کرمی (۱۳۷۸) مورد بررسی قرار گرفته است. ضریب پایایی محاسبه شده با استفاده از روش اسپیرمن - براون در بعد جسمانی ۰/۸۵، بعد اجتماعی ۰/۹۳، بعد روانی ۰/۹۲، بعد مذهبی ۰/۹۰، بعد تحصیلی ۰/۹۳. و بعد شغلی ۰/۸۵. بوده است. روایی پرسش‌نامه در چند مرحله صورت گرفته است. در مرحله اول سوالات دانش‌آموزان در ابعاد مختلف از متون روان‌شناسی و از پرسش‌نامه گروال (۱۹۹۷) جمع‌آوری شد و به ۲۴۰ نفر از دانش‌آموزان داده شد و در این مرحله بعد مذهبی نیز به ابعاد نیاز به راهنمایی اضافه گردید. سپس ویرایش ادبی شد و سرانجام برای ویرایش محتوایی پرسش‌نامه در اختیار ۷ نفر از اساتید روان‌شناسی و مشاوره قرار داده شد و تنها سوالاتی که هر هفت نفر بر روی آن توافق داشتند در پرسش‌نامه گنجانده شد. در تحقیق حاضر نیز ضریب پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کراباخ ۰/۸۸. محاسبه گردید و برای روایی نیز نتایج کرمی (۱۳۷۸) مد نظر قرار گرفته است.

نتایج یافته‌های پژوهش

در جدول شماره یک، توزیع فراوانی و درصد میزان و شدت نیاز مربوط به فرضیه تحقیق در ابعاد شش‌گانه جسمانی، اجتماعی، روانی، تحصیلی، شغلی و مذهبی ارائه شده است.

جدول (۱): توزیع فراوانی و درصد میزان و شدت نیاز مربوط به فرضیه تحقیق در ابعاد شش‌گانه

مقیاسات ابعاد	به هیچ وجه		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		متوسط به بالامیزان نیاز		زیاد و خیلی زیادشدت نیاز	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
جسمانی	۱۲/۸۹	۱۳۱	۳۱/۰۴	۱۴۶	۳۴/۵۹	۱۴۶	۸۳	۱۹/۶۶	۸	۱/۸۹	۶	۵۶/۱۴	۶	۲۱/۵۵
اجتماعی	۴/۰۴	۱۰۸	۲۵/۷۱	۱۷۹	۴۲/۴۱	۱۷۹	۱۰۵	۲۵	۱۱	۲/۶	۴	۷۰/۰۱	۴	۲۷/۶
روانی	۵/۵	۹۷	۲۴/۲۰	۱۶۱	۳۹/۷۱	۱۱۷	۲۷/۹۹	۱۱۷	۱۵	۳/۵۸	۳	۷۰/۹۵	۳	۳۱/۵۷
تحصیلی	۳/۳۱	۷۳	۱۷/۲۹	۱۷۲	۴۰/۸۵	۱۳۷	۳۲/۴۶	۱۳۷	۲۶	۶/۱۶	۱	۷۹/۳۷	۲	۳۸/۶۲
شغلی	۴/۸۳	۷۴	۱۷/۵۳	۱۱۷	۲۷/۷۵	۱۹۴	۴۵/۹۷	۱۹۴	۱۷	۴/۰۲	۲	۷۷/۴۷	۱	۴۹/۹۹
مذهبی	۷/۱	۱۰۷	۲۵/۳۵	۱۸۲	۴۳/۱۲	۸۷	۲۰/۶۱	۸۷	۱۶	۳/۷۹	۵	۶۷/۵۲	۵	۲۴/۴

در جدول شماره ۱ میزان نیاز براساس محاسبه درصد متوسط و بالاتر، شدت نیاز براساس درصد زیاد و خیلی زیاد، رتبه‌بندی در هر دو مورد براساس مرتب کردن درصدها از بالاترین تا پایین‌ترین ارائه شده است.

جدول (۲): نتایج حاصل از آزمون X^2 برای فرضیات شش‌گانه (این فرضیات از فرضیه اصلی ناشی شده‌اند).

X^2	آلفا	درجه آزادی	X^2		فرضیه
			بحرانی	محاسبه شده	
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۱۵۰/۷۸	نیاز در زمینه جسمانی
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۲۳۶/۴۲	نیاز در زمینه اجتماعی
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۱۹۶/۹	نیاز در زمینه روانی
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۲۲۴	نیاز در زمینه تحصیلی
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۲۵۹/۳	نیاز در زمینه شخصی
۱۳/۲۷	٪۰۱	۴	۱۳/۲۷	۲۰۹/۴۸	نیاز در زمینه مذهبی

- جدول دو، نتایج حاصل از آزمون X^2 برای فرضیات شش‌گانه را نشان می‌دهد.
- مقادیر ارائه شده نشان می‌دهد بین دانش‌آموزان از لحاظ نیاز به راهنمایی در زمینه‌های جسمانی، اجتماعی، روانی، تحصیلی، شغلی و مذهبی تفاوت وجود دارد. جدول شماره دو، نشان می‌دهد:
- این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ نیاز به راهنمایی در زمینه جسمانی تفاوت وجود دارد»، با اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار گرفت. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که اختلاف بین فراوانی‌ها معنا دار است بدین ترتیب در جامعه‌ای که این نمونه از آن انتخاب شده است بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی شدن در زمینه جسمانی تفاوت وجود دارد. به نحوی که براساس جدول شماره ۱، ۲۱/۵۵ درصد دانش‌آموزان میزان نیاز خود به راهنمایی شدن را در حد زیاد و خیلی زیاد، ۳۴/۰۴ درصد در حد متوسط و ۴۳/۸۳ درصد آن در حد به هیچ وجه یا خیلی کم برآورد کرده‌اند. مقایسه درصد تفاوت تایید شده در فرضیه را نشان می‌دهد.
 - این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه اجتماعی تفاوت وجود دارد» با اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار گرفت. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که اختلاف بین فراوانی‌ها به لحاظ آماری معنادار است. بدین ترتیب می‌توان گفت در جامعه‌ای که این نمونه از آن انتخاب شده است بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه اجتماعی تفاوت وجود دارد به نحوی که براساس جدول شماره ۱، ۲۹/۷۵ درصد از دانش‌آموزان میزان نیاز به راهنمایی خود در زمینه اجتماعی را در حد به هیچ وجه و خیلی کم، ۴۲/۶۱ درصد در حد متوسط و ۲۷/۶۱ درصد در حد زیاد برآورد کرده‌اند در صورتی که میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان از حد متوسط به بالا در نظر بگیریم حدود ۷۰/۰۱ درصد از دانش‌آموزان در زمینه اجتماعی نیاز به راهنمایی دارند.
 - این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه روانی تفاوت وجود دارد» با اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار گرفت. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که اختلاف بین فراوانی‌ها به لحاظ آماری معنادار است بدین ترتیب در جامعه‌ای که این نمونه از آن انتخاب شده است بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه روانی تفاوت وجود دارد به نحوی که براساس جدول شماره ۱، ۲۸/۲۵ درصد دانش‌آموزان میزان نیاز به راهنمایی خود در زمینه روانی را در حد به هیچ وجه و خیلی کم، ۳۹/۷۱ درصد در حد متوسط ۳۱/۵۷ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد برآورد کرده‌اند. در صورتی که میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان را از حد متوسط به بالا در نظر بگیریم، ۷۰/۹۵ درصد دانش‌آموزان در زمینه روانی نیاز به راهنمایی دارند.
 - این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه تحصیلی تفاوت وجود دارد» با اطمینان ۹۹٪ درصد مورد تایید قرار گرفت. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که

اختلاف بین فراوانی‌ها به لحاظ آماری معنادار است. بدین ترتیب می‌توان گفت از جامعه‌ای که این نمونه از آن انتخاب شده است، بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه تحصیلی تفاوت وجود دارد، به نحوی که براساس جدول شماره ۱، ۲۰/۰۶ درصد از دانش‌آموزان میزان نیاز خود را به راهنمایی در زمینه تحصیلی را در حد به هیچ وجه و خیلی کم، ۴۰/۷۵ درصد در حد متوسط و ۳۸/۶۲ درصد در حد خیلی زیاد و زیاد برآورد کرده‌اند. در صورتی که میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان را از حد متوسط به بالا در نظر بگیریم حدود ۷۹/۳۵ درصد دانش‌آموزان در زمینه تحصیلی نیاز به راهنمایی دارند.

۵. این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه شغلی تفاوت وجود دارد» با اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار گرفت. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که اختلاف بین فراوانی‌ها به لحاظ آماری معنادار است. بدین ترتیب می‌توان گفت که در جامعه‌ای که این نمونه انتخاب شده است، بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه شغلی متفاوت است. به نحوی که براساس جدول شماره ۲۲/۲۶۱ درصد از دانش‌آموزان میزان نیاز به راهنمایی خود در زمینه شغلی را در حد کم و به هیچ وجه، ۲۷/۷۵ درصد از حد متوسط و ۴۹/۹۹ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد برآورد کرده‌اند، در صورتی که میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان از متوسط به بالا در نظر بگیریم، حدود ۷۷/۴۷ درصد از دانش‌آموزان در زمینه شغلی نیاز به راهنمایی دارند.

۶. این فرضیه که «بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه مذهبی متفاوت است» با اطمینان ۹۹٪ تایید شد. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که اختلاف بین فراوانی‌ها به لحاظ آماری معنادار است. بدین ترتیب می‌توان گفت که در جامعه‌ای که این نمونه از آن انتخاب شده است، بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز به راهنمایی در زمینه مذهبی تفاوت وجود دارد. به نحوی که براساس جدول شماره ۱، ۳۲/۴۶ درصد از دانش‌آموزان میزان نیاز به راهنمایی خود در زمینه مذهبی را در حد کم و به هیچ وجه، ۴۳/۱۲ درصد در حد متوسط و ۲۴/۴ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد برآورد کرده‌اند. در صورتی که میزان نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان از متوسط به بالا در نظر بگیریم، حدود ۶۷/۵۲ درصد از دانش‌آموزان در زمینه مذهبی نیاز به راهنمایی دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

بین دانش‌آموزان از لحاظ میزان نیاز آنها به راهنمایی در زمینه‌های جسمانی، اجتماعی، روانی، شغلی، تحصیلی و مذهبی تفاوت وجود دارد. فرضیه تحقیق بطور کلی مورد تایید قرار

گرفت. یعنی کلیه دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران اعم از دختر و پسر و مدارس دولتی و غیر انتفاعی (غیر دولتی) به راهنمایی در شش زمینه مطرح شده نیاز دارند. براساس رتبه‌بندی به عمل آمده در جدول شماره ۱ بالاترین میزان نیاز دانش‌آموزان به راهنمایی در زمینه تحصیلی، پائین‌ترین میزان در زمینه جسمانی است. در عین حال شدت نیاز به ابعاد شش‌گانه نیز براساس جمع درصدهای مقوله‌های زیاد و خیلی زیاد محاسبه شد که فقط جای نیاز به راهنمایی تحصیلی و شغلی تعویض شد و بقیه نیازها همان رتبه قبلی خود را حفظ کردند. ترتیب اولویت نیازها به صورت زیر است:

(۱) شغلی (۲) تحصیلی (۳) روانی (۴) اجتماعی (۵) مذهبی (۶) جسمانی
تحقیق مستقلی در این رابطه صورت نگرفته است که یا کل موضوع را تحت پوشش قرار دهد و یا برخی از فرضیات تحقیق را مورد بررسی قرار داده باشد. در اینجا بار دیگر به برخی از نتایج به‌دست آمده در تحقیقاتی که به‌طور غیر مستقیم نتایج این تحقیق را مورد حمایت قرار می‌دهند اشاره می‌شود:

اسکوبار (۱۹۸۹)، ویگوتسکی (۱۹۹۱)، دوکسی (۱۹۹۳) به اولویت و اهمیت نیازهای شغلی تاکید می‌کنند. (به نقل از فتیحی و اجارگاه ۱۳۷۸). به اعتقاد هوگس (۲۰۰۸) نیاز بنیادی دانش‌آموزان برای مشاغلی است که صلاحیت آن شغل را دارند و آنها را قادر می‌سازد تا بتوانند خود را در آینده اداره کنند. کلا دینک (۲۰۰۴) مریکا (۱۹۹۷) کاتمن و همکاران (۲۰۰۴) راهنمایی کلاس درس را عاملی اثر بخش و عملی جهت مشاور مدرسه می‌دانند. سیمکینز (۲۰۰۵) نیز راهنمایی تحصیلی را به دلیل شکاف یا یادگیری بین دروس مختلف مهم می‌شمارد. زندی‌پور (۱۳۷۴) در تحقیقی تحت عنوان آموزش، بررسی و برنامه‌ریزی زندگی شغلی، نشان داد که نوجوانان برای انتخاب شغل اطلاعات لازم درباره مشاغل را ندارند. بدیهی است نیاز به راهنمایی وقتی که اطلاعات کافی وجود نداشته باشد بیشتر خواهد بود.

استفانسون (۱۹۶۲)، نیز نتیجه‌گیری‌هایی در مورد واقع‌گرایی در انتخاب حرفه بیان می‌دارد که یکی از آنها، نتایج به‌دست آمده در تحقیق حاضر، بویژه در اولویت قرار گرفتن نیاز شغلی را تایید می‌کند. او اظهار می‌دارد تعداد زیادی از افراد که در سن انتخاب حرفه قرار می‌گیرند، هیچ‌گونه انتخابی در این زمینه به عمل نیاورده‌اند (به نقل از شرتزر و استون، ترجمه شریعتمداری، ۱۳۶۶). به نقل از سایت نیوویژن^{۲۹} (۲۰۰۹) بیشتر دانش‌آموزان وارد دانشگاه می‌شوند بدون این‌که شناخت کافی از شغل آینده خود داشته باشند، و چه بسا در اکثر موارد این رشته تحصیلی انتخاب شده، انتخابی از طرف والدین دانش‌آموزان است. این سایت همچنین اعلام می‌دارد که راهنمایی

حرفه‌ای فقط ارائه اطلاعات به دانش‌آموزان نیست بلکه مدارس نیاز دارند تا به دانش‌آموزان در تصمیم‌گیری مهارت‌هایی که در واقع کشف راهی به سمت زندگی آینده است کمک کند.

کراهن و لو (۱۹۹۱) معتقدند که مشاوره حرفه‌ای در مدارس متوسطه در بعضی مواقع تاثیر محدودی داشته است و این در رضایت دانش‌آموزان و والدین و مشاوران منعکس شده است. بر این اساس اکثر والدین اعتقاد دارند که فرزندانشان آگاهی و مهارت‌های لازم را در طرح ریزی‌های حرفه‌ای شان ندارند. بر عکس عده‌ای نیز اعتقاد دارند که فرزندانشان آگاهی و مهارت دارند. اما یک ارزیابی از کلاس دهم تحقیق مشخص کرد که دانش‌آموزان چنین آگاهی را ندارند (به نقل از فتحی و اجارگاه، ۱۳۷۸). البته نتیجه تحقیق حاضر نشان می‌دهد که دانش‌آموزان دبیرستانی تهرانی، اعتقاد دارند که اطلاعات کافی در زمینه شغلی را دارند. نتایج تحقیق زندگی‌پور (۱۳۶۸) نیز به طور کلی در اولویت قرار گرفتن نیازهای شغلی و تحصیلی را تایید می‌کند. نتایج تحقیق با بررسی‌های واتس (۲۰۰۵، ۲۰۰۴)، سولتانان (۲۰۰۴) همخوانی دارد.

نتایج تحقیق حاضر در اولویت قرار گرفتن نیاز به راهنمایی شغلی با یکی از نتایج تحقیق کاظمی (۱۳۶۷) همخوانی ندارد. آن نتیجه عبارت است از این که «نوجوانان عمدتاً تصویر مشخصی از مشاغل آینده خود دارند». بدیهی است در صورتی که نوجوانان تصویر مشخصی از مشاغل آینده خود داشته باشند، نیاز آنها به راهنمایی در این زمینه کمتر خواهد بود. در حالی که در تحقیق حاضر، دانش‌آموزان، راهنمایی شغلی را نیاز اول خود اعلام کرده اند. این مغایرت ممکن است مربوط به تفاوت جامعه آماری و عدم بررسی مستقیم نیاز به راهنمایی شغلی باشد. تحقیقات بیشتری در این زمینه باید صورت گیرد.

ریماز (۱۳۶۸) براساس نتایج به دست آمده از تحقیق، معتقد است که آگاهی مادران از نیازهای بهداشت جسمانی کودکان در سطح بالایی قرار داد. این نتیجه به طور ضمنی تایید می‌کند که چرا دانش‌آموزان کمتر به راهنمایی در زمینه جسمانی نیاز دارند. براون، دالبک، اسپارکمن و بارن (۲۰۰۶) کول، کرنل و شراز (۲۰۰۶)، ادر و استون (۲۰۰۶) نقش راهنمایی را در کشف نیازهای روانی را مورد تایید قرار می‌دهند.

در تفسیر در اولویت پنجم قرار گرفتن نیاز به راهنمایی مذهبی، می‌توان گفت که به دلیل شرایط حاکم بر جامعه ما و ارائه اطلاعات از منابع مختلف در زمینه مذهبی به دانش‌آموزان، آنها در زمینه مذهبی کمتر احساس نیاز به راهنمایی می‌کنند. این تفسیر مورد تایید افشاری (۱۳۸۰) نیز قرار گرفته است. یکی از نتایج آن تحقیق نشان می‌دهد که ۹۷/۹ درصد پسران و ۹۵/۰۵ درصد دختران گرایش بالایی نسبت به دین دارند.

نتایج تحقیق توکلی (۱۳۷۸) نیز آگاهی بالای دانش‌آموزان نسبت به ارزش‌های مذهبی را نشان می‌دهد. در تفسیر این نتیجه می‌توان گفت که در اثر بالا بودن آگاهی دانش‌آموزان در زمینه مذهبی، آنان کمتر به راهنمایی در این زمینه احساس نیاز می‌کنند. طالبان (۱۳۷۷، ۱۳۷۸) در دو تحقیقی که در زمینه گرایش به دینداری دانش‌آموزان و آگاهی دانش‌آموزان نسبت به امور دینی انجام داده است، نتایج تحقیق حاضر مبنی بر در اولویت پنجم قرار گرفتن نیاز به راهنمایی مذهبی را مورد تایید قرار می‌دهد.

در زمینه نیازهای روانی و اجتماعی نیز برخی از تحقیقات، از جمله سه تحقیق انجام شده زیر موید نتایج تحقیق حاضر است:

احمدی (۱۳۷۴) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است که، میزان آگاهی دبیران از نیازهای روانی دانش‌آموزان در حد متوسط است.

دشت بزرگی (۱۳۷۳) نیز ارضای نیاز روانی - اجتماعی دانش‌آموزان را در حد متوسط می‌داند.

بای (۱۳۷۵) نیز براساس تحقیق خود معتقد است که دروس کتب علوم اجتماعی با نیازهای دانش‌آموزان در این زمینه متناسب نیست. از جمع‌بندی سه تحقیق فوق، به دو دلیل، موید نتایج تحقیق حاضر مبنی بر نیاز به راهنمایی دانش‌آموزان در زمینه روانی و اجتماعی و در حد متوسط قرار گرفتن آنهاست:

۱. آگاهی دبیران از نیازهای روانی دانش‌آموزان در حد متوسط است. وقتی ارضای نیازهای روانی دانش‌آموزان در حد متوسط باشد، پس حدوداً نیمی از نیازهای روانی آنها ارضا نشده است از این رو نیاز به راهنمایی دارند.

۲. چون نیمی از نیازهای روانی و اجتماعی دانش‌آموزان ارضا شده است، آنها در حد متوسط نیاز به راهنمایی روانی و اجتماعی دارند.

تحقیق دیگری که به‌طور ضمنی در اولویت قرار نگرفتن نیازهای جسمانی را تایید می‌کند، تحقیق حسینیان (۱۳۷۳) است. وی براساس نتایج تحقیق خود اظهار می‌دارد که اگر معلمان نسبت به رفع نیازهای جسمانی و روانی اهتمام داشته باشند، دانش‌آموزان در این زمینه کمتر احساس نیاز به راهنمایی خواهند داشت.

مهم‌ترین نتیجه و اطلاعاتی که از جمع‌بندی این فرضیه به‌دست می‌آید رتبه‌بندی نیازهاست که به دست اندر کاران راهنمایی تحصیلی و مشاوران کمک می‌کند فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره خود را برنامه‌ریزی نمایند. نتایج این فرضیه همچنین مسئله اول این تحقیق را، مبنی بر

این‌که میزان نیاز دانش‌آموزان به راهنمایی در زمینه‌های مختلف است، به خوبی روشن می‌کند. نظر به نو و تازه بودن این تحقیق، تحقیقات دیگری لازم است تا شش زمینه مورد بحث را به‌طور مستقل مورد بررسی قرار داده و نشان دهد که در هر بعد چه زمینه‌های فرعی وجود دارد و در آن زمینه‌ها دانش‌آموزان تا چه اندازه به راهنمایی نیاز دارند.

منابع

- احمدی، ناهید. (۱۳۷۸). *بررسی میزان آگاهی دبیران راهنمایی از نیازهای روانی نوجوانان*. (پایان کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران.
- اصغری پور، حمید. (۱۳۷۳). *رابطه بین اختلالات رفتاری و عدم ارضای نیازهای اساسی دانش‌آموزان براساس طبقه بندی مازلو*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه تربیت معلم تهران.
- افشاری، رضا. (۱۳۸۰). *سنجش میزان دینداری دانش‌آموزان دوره متوسطه*. (گزارش پژوهش چاپ نشده). ستاد اعتلای درس های دینی استان همدان.
- امجدیان، کیومرث. (۱۳۷۸). *بررسی نیازهای دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه شهر تهران در زمینه بهره‌گیری از اوقات فراغت*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- بای، جعفر. (۱۳۷۵). *بررسی میزان تناسب اهداف و محتوای کتاب دانش‌اجتماعی*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه تربیت معلم تهران.
- توکلی، بهناز. (۱۳۸۰). *ارزشهای مذهبی در نسل دختران و مادران شکاف یا پیوستگی*. نامه پژوهش، ۵(۲۰) و ۲۱، ۱۵.
- حسینیان، معصومه. (۱۳۷۳). *بررسی نگرش معلمان شاغل در دبستان های شهر کاشان*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- حسینی، سید مهدی. (۱۳۸۱). *راهنمایی و مشاوره تحصیلی*. تهران: رشد.
- حسینی، سید مهدی و حسن پاشاشریفی. (۱۳۷۳). *اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره*. تهران: رشد
- حسینیان، سیمین. (۱۳۸۵). *اخلاق در مشاوره و روان شناسی*. تهران: کمال تربیت.
- دشت بزرگی، بهمن. (۱۳۷۳). *بررسی ارضاء نیازهای روانی و اجتماعی دانش‌آموزان متوسطه بوسیله دبیران*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- ریماز، شهناز. (۱۳۶۸). *بررسی میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای بهداشت جسمی کودکان*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
- زند ی پور، طیبه. (۱۳۷۴). *آموزش، بررسی و برنامه ریزی شغلی گروهی بر رغبتهای شغلی و اولویت های تحصیلی شغلی دانش‌آموزان دختر و پسر سال اول متوسطه نظام جدید*. (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

- سلیمی، حسین. (۱۳۷۵). *تاثیر مشاوره و راهنمایی شغلی گروهی بر رغبت های شغلی*، (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- شترتزر و استون. (۱۹۸۱). *اصول راهنمایی* (ویرایش چهارم). (ترجمه علی شریعتمداری، ۱۳۶۶). اصفهان: مشعل .
- شفیع آبادی، عبدالله و غلامرضا ناصری. (۱۳۸۸). *نظریه های مشاوره و روان درمانی*. تهران: انتشارات جیحون.
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۸۱). *راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی، مفاهیم و کاربردها*. تهران: سمت .
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۸۷). *مقدمت مشاوره و راهنمایی: مفاهیم و کاربردها، با تجدید نظر و اضافات*. تهران: رشد.
- صافی، احمد. (۱۳۷۹). *اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در دوره های تحصیلی*. تهران: رشد .
- طالبان، محمد رضا. (۱۳۷۷). *سنجش دینداری و گرایش جوانان دانش آموز نسبت به نماز*، (پژوهش چاپ نشده). آموزش و پرورش شهر تهران.
- طالبان محمد رضا. (۱۳۷۸). *بررسی دینداری سیاسی در میان جوانان دانش آموز*. (گزارش پژوهش چاپ نشده). تهران سازمان ملی جوانان
- فتحی و اجارگاه، کورش. (۱۳۷۴). *نیازسنجی در برنامه ریزی آموزشی و درسی*. تهران: اداره کل تربیت معلم و آموزش منابع انسانی .
- قائدی، یحیی. (۱۳۷۹). *بررسی نیازهای آموزشی کارکنان*، (گزارش پژوهشی چاپ نشده). تهران: معاونت پژوهش و تبلیغات بنیاد شهید.
- کاظمی، ناهید. (۱۳۷۶). *گرایش های شغلی نوجوانان دختر و پسر در تهران*، (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- کرمی، ابوالفضل. (۱۳۷۸). *جزوه راهنمایی نیازهای دانش آموزان دبیرستانی*. (چاپ نشده). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- گیسون، رابرت، و ماریان، میشل. (۱۹۹۴). *مبانی مشاوره و راهنمایی*. (ترجمه باقر ثنایی، ۱۳۷۶). تهران: بعثت.
- مازلو، ابراهام. (۱۹۵۴). *انگیزش*. (ترجمه علی اصغر حسین پور، ۱۳۵۹). تهران: فروردین .
- نوابی نژاد، شکوه. (۱۳۸۳). *راهنمایی و مشاوره گروهی*. تهران: سمت
- وکیلیان، منوچهر. (۱۳۷۶). *نظارت و راهنمایی تعلیماتی*. تهران: دانشگاه پیام نور
- هالند، جان ال. (۱۹۷۳). *حرفه مناسب شما چیست؟*. (ترجمه سیمین حسینیان، و سیده منور یزدی ۱۳۷۶). تهران: کمال تربیت.

Baker , S.B. (2000) *School counseling for the twenty – first century* (3rd ed.) New York : Prentice Hall .

Brown , c. , Dahlbeck, D. , Sparkman, B. L.(2006) . *collaborative relationships : school counselor and non – school mental health professional working together to improve the mental*

- health needs of students . *professional school counseling journal* , 9(4), 332-335 .
- Cladding , S.T(2004) . *Counseling: A Comprehensive profession(5th ed.)*.Upper Sladde River,NJ: Prentice Hall.
- Cole , j., Cornell,D.G., Sheras,P. (2006) . *Identification of school bullies by survey Methods*. Retrieved from <http://www.Findarticle.com>
- Eder , R . C ., Whiston, S. (2006). *Does psycho help some students: An overview of psychotherapy out come research* . American school counselor Association (ASCA) . Retrieved from <http://www.Findarticle.com>
- Ekstrom , R . B ., Patricia,B. Elmore,W.D.,Schafer,T.V., Trotter,B.W. (2004) . *survey of assessment and evaluation activities of school counselors* . American School Counselor Association. Retrieved from <http://www.Findarticle.com>
- Flaherty , L . T., Waxman,G., Uris, K. S., Siegel, M.G. (1998). optimizing the roles of school mental health professional . *Journal of school health*, (68),4204.
- Gibson , R . L .Mitchell, M., Basile,S.K. (1993) . *Counseling in the elementary school – a comprehensive approach Nathan Height*. MA : Allyn and Bacon .
- Gilman, R. , Fuurlong, M. L. , Huebner, E.S. (2009). *Handbook of Positive Pesychology in Schools*. New York, NY: oxford university press
- Herndon, E. (2010). *NC Standard Course of Study*. Retrieved from <http://www.ncpublicschools.org/curriculum/>.
- Hitchner , K . , Hitchner, T. A . (1987). *A Survival guide for the behavioral sciences (3rd ed)* . Boston : Houghton Mifflin .
- Hugges, C. (2008). *NC standard course of study* .dpiostate.nc.us/textbook
- Imbimbo,J.,Knopf,N.,(2009). Center for school success promising practices series: Special Education Inclusion.www.newvision.org/sites/default/files/publications/SpEdIncl.pdf
- Jone,S.T. (2004). *School Guidance policy* . Retrieved from <http://www.Highschoolublia.com>
- Kottman , T ., Ashby , J. Degraff , D. (2004) .Adventures in Guidance:
How to integrate fun into your guidance program. Alexandria,VA:American Counseling Association Retrieved from <http://www.Findarticle.com>.
- Myrick, R.D. (1997). *Developmental Guidance and Counseling; A practice Approach (3rd ed)*. Minneapolis, MN:Educational Media.
- Petersen, L. (2009).Writing Needs of International Students. CGU. com.
- Pritcheh, J. (2009).*Guidance Counselors* . Kyschools.US .
- Simkins , M . (2005) . *Accelerating learning : time to Pick up pace*. Retrieved from <http://www.Findarticle.com>
- Singh,A.S. (2010,May6). *Students Face Problems Pertaining to Education*. Time of India. Retrieved from <http://www.studentservicer.com>
- Smith,B. (2007). *Why Students Need Guidance Councelors with Real life Experiences*.USA: Helum,Inc
- Stone , L. A and Bradley, F . O . (1994) . *Foundation of Elementary and Middle school Counseling* . White Plains , NY : Longman .
- Stronge, J.H. (2007). *Qualities of Effective Teachers(2nd ed)*. Alexandria, VA: ASCD Publications.

sultana R. B. (2004) . *Gidance in the Knowledge Society : Trends , Challenges and responses acroos European center for Development of vocational training* Retrieved from <http://www.Findarticle.com>

Watts , A . G . , Fretwell , A . (2004) . *Public policies for career development : policy strategy : for designing career information and guidance system in middle – in com and transition economics*. Washington , DC : World bank .

Watts , A . G . (2005) . *Career guidance Policy: on international review* . Career Development Quarterly , sept 2005 .

Young , D . S . (2006) . *The use of character portrayal in classroom guidance*. *Professional school counseling*, (39)1723.

پی نویس

1. Ekstrom & et al
2. Baker
3. Gibson & etal
4. Hitchner & hitchner
5. Stone and Bradley
6. Cladding.
7. Myrick
8. Kottman, Ashby and Degraff
9. Young & etal
10. Singh
11. Jones
12. Gibson, Mitchell and Basile
13. Smitt
14. Pal loos
15. Wigotski
16. Berenson & etal
17. Doxey
18. Hean. & Moseleg
19. Brown & etal
20. Flaherty, Waxman, Uris and Siegel
21. Watts
22. Simkins
23. Cole, & etal
24. Bully
25. Peer nomination Survey
26. Self – Report
27. Eder and Whiston
28. Intervention
29. New Vision